

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ปัญหาและการจัดการน้ำเพื่อการทำนาหว่านน้ำตมของชาวนา ในพื้นที่ชลประทาน ตำบลคอนเจดีย์ อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเกษตรกรที่ทำการปลูกข้าวในพื้นที่ชลประทานตำบลคอนเจดีย์ อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 278 ราย และจากแบบสอบถามสำหรับผู้นำชุมชนในพื้นที่ตำบลคอนเจดีย์ อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 12 ราย ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของชาวนาและผู้นำชุมชนในพื้นที่ตำบลคอนเจดีย์ อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

ตอนที่ 2 การใช้น้ำและปัญหาการใช้น้ำชลประทานเพื่อการทำนาหว่านน้ำตมของชาวนาในพื้นที่ตำบลคอนเจดีย์ อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

ตอนที่ 3 ผลกระทบและพฤติกรรมการใช้น้ำชลประทานเพื่อการทำนาของชาวนาในพื้นที่ตำบลคอนเจดีย์ อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

ตอนที่ 4 ประโยชน์ ข้อเสนอแนะ และแนวทางการจัดการน้ำชลประทาน เพื่อการทำนาหว่านน้ำตมของชาวนาในพื้นที่ตำบลคอนเจดีย์ อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของชาวนาและผู้นำชุมชนในพื้นที่ตำบลคอนเจดีย์ อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

การวิจัยได้ศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของชาวนาและผู้นำชุมชนในพื้นที่ชลประทาน ตำบลคอนเจดีย์ อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ในส่วนของชาวนาได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้จากการขายข้าวในรอบปีที่ผ่านมา เงินทุนที่ใช้เพื่อการทำนาในรอบปีที่ผ่านมา หนี้สิน จำนวนพื้นที่นา กรรมสิทธิ์ที่ดิน จำนวนครั้งในการทำนา สภาพพื้นที่นา ตำแหน่งของคูส่งน้ำ แหล่งรับน้ำ และในส่วนของผู้นำชุมชนได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ และตำแหน่งทางสังคม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของชาวนา ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้จากการขายข้าวในรอบปีที่ผ่านมา เงินทุนที่ใช้เพื่อการทำนาในรอบปีที่ผ่านมา หนี้สิน จำนวนพื้นที่นา กรรมสิทธิ์ที่ดิน จำนวนครั้งในการทำนา สภาพพื้นที่นา ตำแหน่งของคูส่งน้ำ และแหล่งรับน้ำ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกรายละเอียด ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 เพศ อายุ ระดับการศึกษา ของชาวนาในพื้นที่ตำบลคอนเจดีย์ อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

n = 278		
สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	130	46.8
หญิง	148	53.2
2. อายุ (ปี)		
ต่ำกว่า 35 ปี	11	4.0
36-45 ปี	74	26.6
46-55 ปี	108	38.8
56-65 ปี	67	24.1
66 ปีขึ้นไป	18	6.5
ค่าต่ำสุด = 29 ค่าสูงสุด = 79		
$\bar{X} = 50.98$ S.D.= 9.18		
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	7	2.5
ประถมศึกษา	195	70.1
มัธยมศึกษาตอนต้น	28	10.1
มัธยมศึกษาตอนปลาย	22	7.9
ปวช.	8	2.9
ปวส.	7	2.5
ปริญญาตรี	11	4.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 278

สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
4. รายได้จากการขายข้าวในรอบปีที่ผ่านมา		
ไม่เกิน 10,000 บาท	9	3.2
10,001-20,000 บาท	14	5.0
20,001-30,000 บาท	7	2.6
30,001-40,000 บาท	20	7.2
40,001-50,000 บาท	25	9.0
50,000 บาท ขึ้นไป	203	73.0
5. เงินทุนที่ใช้เพื่อการทำนาในรอบปีที่ผ่านมา		
ไม่เกิน 10,000 บาท	8	2.9
10,001-20,000 บาท	12	4.3
20,001-30,000 บาท	32	11.5
30,001-40,000 บาท	31	11.1
40,001-50,000 บาท	38	13.7
50,000 บาท ขึ้นไป	157	56.5
6. หนี้สิน		
มี	233	83.9
ไม่มี	45	16.1
7. จำนวนพื้นที่นา		
น้อยกว่า 10 ไร่	87	31.3
11 ไร่ - 20 ไร่	95	34.2
21 ไร่ - 30 ไร่	52	18.7
31 ไร่ - 40 ไร่	30	10.8
41 ไร่ ขึ้นไป	14	5.0
ค่าต่ำสุด = 2.75 ค่าสูงสุด = 81		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 278

สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
8. กรรมสิทธิ์ที่ดิน		
ไม่เช่า(ที่ดินของตนเอง)	105	37.8
เช่า	173	62.2
เช่าน้อยกว่า 10 ไร่	97	34.9
เช่า 11 ไร่ – 20 ไร่	43	15.5
เช่า 21 ไร่ – 30 ไร่	26	9.3
เช่า 31 ไร่ -40 ไร่	2	0.7
เช่า 41 ไร่ขึ้นไป	5	1.8
ค่าต่ำสุด = 2.75 ค่าสูงสุด = 81		
9. จำนวนครั้งในการทำนา		
1 ครั้ง	2	0.7
2 ครั้ง	276	99.3
10. สภาพพื้นที่นา		
ที่ลุ่ม	148	53.2
ที่ดอน	130	46.8
11. ตำแหน่งของแปลงนา		
คันคู	79	28.4
กลางคู	97	34.9
ปลายคู	102	36.7
12. แหล่งรับน้ำ		
คูส่งน้ำโดยตรง	124	44.6
รับจากนาข้างเคียง	154	55.4

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูล เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ จากการขายข้าวในรอบปีที่ผ่านมา เงินทุนที่ใช้เพื่อการทำนาในรอบปีที่ผ่านมา หนี้สิน จำนวนพื้นที่นา กรรมสิทธิ์ที่ดิน จำนวนครั้งในการทำนา สภาพพื้นที่นา ตำแหน่งของคูส่งน้ำ และแหล่งรับน้ำ ของ ชาวนาในพื้นที่ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ปรากฏผลดังนี้

เพศ พบว่า ชาวนาในตำบลคอนเจดีย์ ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 53.2)

อายุ พบว่า ชาวนาในพื้นที่ฯ ส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 46-55 ปี (ร้อยละ 38.8)

รองลงมา มีอายุระหว่าง 36-45 ปี (ร้อยละ 26.6) และ มีอายุระหว่าง 56-65 ปี (ร้อยละ 24.1) โดย ชาวนาที่มีอายุน้อยที่สุด 29 ปี อายุสูงที่สุด 79 ปี และอายุเฉลี่ยชาวนาในพื้นที่ คือ 50.98 ปี

ระดับการศึกษา พบว่า ชาวนาในพื้นที่ส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 70.1) รองลงมา จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 10.1) และจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ 7.9)

รายได้จากการขายข้าวในรอบปีที่ผ่านมา พบว่า ชาวนาในพื้นที่ส่วนใหญ่ มีรายได้จากการขายข้าวในรอบปีที่ผ่านมา 50,000 บาท ขึ้นไป (ร้อยละ 73.0) รองลงมา มีรายได้จากการขายข้าวในรอบปีที่ผ่านมา ระหว่าง 40,001-50,000 บาท (ร้อยละ 13.7) และมีรายได้จากการขายข้าวในรอบปีที่ผ่านมา ระหว่าง 30,001-40,000 บาท (ร้อยละ 7.2)

เงินทุนที่ใช้เพื่อการทำนาในรอบปีที่ผ่านมา พบว่า ชาวนาในพื้นที่ส่วนใหญ่ มีเงินทุนที่ใช้เพื่อการทำนาในรอบปีที่ผ่านมา 50,000 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 56.5) รองลงมา มีเงินทุนที่ใช้เพื่อการทำนาในรอบปีที่ผ่านมา ระหว่าง 40,001-50,000 บาท (ร้อยละ 13.7) และมีเงินทุนที่ใช้เพื่อการทำนาในรอบปีที่ผ่านมา ระหว่าง 20,001-30,000 บาท (ร้อยละ 11.5)

หนี้สิน พบว่า ชาวนาในพื้นที่ส่วนใหญ่ มีหนี้สิน (ร้อยละ 83.9)

จำนวนพื้นที่นา พบว่า ชาวนาในพื้นที่ส่วนใหญ่มีจำนวนพื้นที่นา ระหว่าง 10 ไร่ - 20 ไร่ (ร้อยละ 34.2) รองลงมา มีจำนวนพื้นที่นาน้อยกว่า 10 ไร่ (ร้อยละ 31.3) และมีจำนวนพื้นที่นา ระหว่าง 20 ไร่ - 30 ไร่ (ร้อยละ 18.7) โดยชาวนาในพื้นที่ตำบลคอนเจดีย์มีพื้นที่นามากที่สุด 81 ไร่ น้อยที่สุด 2 ไร่ และมีพื้นที่นาเฉลี่ย 18 ไร่

กรรมสิทธิ์ที่ดิน จากการศึกษพบว่าชาวนาในพื้นที่ส่วนใหญ่ มีที่ดินในการทำนาเป็นของตนเอง (ร้อยละ 37.8) รองลงมา เช่าที่น้าน้อยกว่า 10 ไร่ (ร้อยละ 34.9) และเช่าที่นา ระหว่าง 11 ไร่ - 20 ไร่ (ร้อยละ 15.5) โดยชาวนาในพื้นที่ตำบลคอนเจดีย์มีพื้นที่นามากที่สุด 81 ไร่ น้อยที่สุด 2 ไร่ 3 งาน และมีพื้นที่นาเฉลี่ย 18 ไร่

จำนวนครั้งในการทำนา พบว่า ชาวนาในพื้นที่ส่วนใหญ่ ทำนาจำนวน 2 ครั้งต่อปี (ร้อยละ 99.3)

สภาพพื้นที่นา พบว่า ชาวนาในพื้นที่ส่วนใหญ่ ทำนาในพื้นที่ลุ่ม (ร้อยละ 53.2) รองลงมา ทำนาในพื้นที่ดอน (ร้อยละ 46.8))

ตำแหน่งของแปลงนา พบว่า ชาวนาในพื้นที่ส่วนใหญ่ มีตำแหน่งของแปลงนาบริเวณปลายคูส่งน้ำ (ร้อยละ 36.7) รองลงมา มีตำแหน่งของแปลงนาบริเวณกลางคูส่งน้ำ (ร้อยละ

34.9) และน้อยที่สุด มีตำแหน่งของแปลงนาบริเวณต้นकुส่งน้ำ (ร้อยละ 28.4)

แหล่งรับน้ำ พบว่า ชาวนาในพื้นที่ๆ ส่วนใหญ่ รับน้ำจากนาข้างเคียง (ร้อยละ 55.4) และรองลงมา รับน้ำจากकुส่งน้ำโดยตรง (ร้อยละ 44.6)

1.2 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้นำชุมชนในพื้นที่ๆ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ และตำแหน่งทางสังคม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนก รายละเอียด ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้นำชุมชนในพื้นที่ตำบลอนเจดีย์ อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

n = 12		
สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้นำชุมชนในพื้นที่ๆ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	12	100
2. อายุ (ปี)		
40-50 ปี	6	50.0
51-60 ปี	5	41.7
61-70 ปี	1	8.3
ค่าต่ำสุด = 44 ค่าสูงสุด = 65		
$\bar{x} = 52.00$ S.D. = 6.23		
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	1	8.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	3	25.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย	5	41.7
ปริญญาตรี	3	25.0
4. การประกอบอาชีพ		
เกษตรกรรวม	9	75.0
ค้าขาย	2	16.7
รับจ้าง	1	8.3

จากตารางที่ 4.2 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้นำชุมชนในพื้นที่ตำบลคอนเจดีย์
ปรากฏผลดังนี้

เพศ พบว่า ผู้นำชุมชนในพื้นที่เป็นเพศชายทั้งหมด (ร้อยละ 100)

อายุ พบว่า ผู้นำชุมชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 40-50 ปี (ร้อยละ 50)
รองลงมา มีอายุระหว่าง 51-60 ปี (ร้อยละ 41.7) และน้อยที่สุด มีอายุระหว่าง 61-70 ปี (ร้อยละ 8.3)
โดยมีอายุมากที่สุด 65 ปี น้อยที่สุด 44 ปีและมีอายุเฉลี่ย 52 ปี

ระดับการศึกษา พบว่า ผู้นำชุมชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
ตอนปลาย (ร้อยละ 41.7) รองลงมา จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับปริญญาตรี
(ร้อยละ 25.0) และน้อยที่สุด จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 8.3)

การประกอบอาชีพ พบว่า ผู้นำชุมชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม
(ร้อยละ 75) รองลงมา ประกอบอาชีพค้าขาย (ร้อยละ 16.7) และน้อยที่สุดประกอบอาชีพรับจ้าง
(ร้อยละ 8.3)

ตำแหน่งทางสังคม พบว่า ผู้นำชุมชนในพื้นที่ตำบลคอนเจดีย์ ดำรงตำแหน่งทาง
สังคมประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิก
องค์การบริหารส่วนตำบล

ตอนที่ 2 การใช้น้ำและปัญหาการใช้น้ำชลประทานเพื่อการทำนาหว่านน้ำตามของชาวนา ในพื้นที่ชลประทาน ตำบลคอนเจดีย์ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

การวิจัยได้ศึกษาการใช้น้ำและปัญหาการใช้น้ำชลประทานเพื่อการทำนาหว่านน้ำตาม
ของชาวนาในพื้นที่ของชาวนาในพื้นที่ชลประทาน ตำบลคอนเจดีย์ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี
ประกอบด้วย ความคิดเห็นของผู้นำชุมชนที่มีต่อการใช้น้ำและปัญหาการใช้น้ำของชาวนาในพื้นที่
ปัญหาด้านการใช้น้ำและความต้องการน้ำชลประทาน ปัญหาด้านความขัดแย้งของสมาชิกผู้ใช้น้ำ
และปัญหาด้านสภาพพื้นที่และคูส่งน้ำ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกรายละเอียด ดังต่อไปนี้

2.1 ความคิดเห็นของชาวนาที่มีต่อการใช้น้ำและปัญหาการใช้น้ำของชาวนาในพื้นที่
เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการจัดสรรน้ำไม่ตรงตามกำหนดเวลา ปริมาณน้ำที่ได้รับไม่เพียงพอกับความ
ต้องการ การจัดสรรน้ำไม่สอดคล้องกับการเจริญเติบโตของข้าว น้ำที่ชลประทานจัดสรรมาถูกใช้
ไปกับพืชอื่นที่ไม่ใช่ข้าว และปริมาณน้ำที่ได้รับมากเกินความต้องการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนก
รายละเอียด ดังตารางที่ 4.3

2.1.1 ปัญหาการใช้น้ำชลประทานเพื่อการทำนา ด้านการใช้น้ำและความต้องการน้ำ

ตารางที่ 4.3 ปัญหาการใช้น้ำชลประทานเพื่อการทำนา ด้านการใช้น้ำและความต้องการน้ำชลประทาน

n = 278

ปัญหาด้านการใช้น้ำและความต้องการน้ำชลประทาน	ระดับปัญหา	$\bar{X}$	S.D.
การจัดสรรน้ำไม่ตรงตามกำหนดเวลา	ปานกลาง	2.88	1.34
ปริมาณน้ำที่ได้รับไม่เพียงพอกับความต้องการ	ปานกลาง	2.81	1.37
การจัดสรรน้ำไม่สอดคล้องกับการเจริญเติบโตของข้าว	ปานกลาง	2.71	1.22
น้ำที่ชลประทานจัดสรรมาถูกใช้ไปกับพืชอื่นที่ไม่ใช่ข้าว	น้อย	2.47	1.34
รวม	ปานกลาง	2.31	1.3

จากตารางที่ 4.3 ผลการศึกษาปัญหาการใช้น้ำชลประทานเพื่อการทำนา ด้านการใช้น้ำและความต้องการน้ำชลประทานของชาวนาในพื้นที่ฯ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 2.31) การจัดสรรน้ำไม่ตรงตามกำหนดเวลาเป็นปัญหาที่พบมากที่สุด (ร้อยละ 2.88) รองลงมาคือ ปริมาณน้ำที่ได้รับไม่เพียงพอกับความต้องการ (ร้อยละ 2.81) และการจัดสรรน้ำไม่สอดคล้องกับการเจริญเติบโตของข้าว (ร้อยละ 2.71)

2.1.2 ปัญหาด้านความขัดแย้งของสมาชิกผู้ใช้น้ำ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความเห็นแก่ตัวในการใช้น้ำ การทำลายบานประตูปิดเปิดน้ำ การปิดกั้นทางน้ำ และการลักขโมยเปิดน้ำ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกรายละเอียด ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ปัญหาการใช้น้ำชลประทานเพื่อการทำนา ด้านความขัดแย้งของสมาชิกผู้ใช้น้ำ

ปัญหาด้านความขัดแย้งของสมาชิกผู้ใช้น้ำ	ระดับปัญหา	$\bar{X}$	S.D.
ความเห็นแก่ตัวในการใช้น้ำ	ปานกลาง	2.83	1.64
การทำลายบานประตูปิดเปิดน้ำ	น้อย	2.55	3.08
การปิดกั้นทางน้ำ	น้อย	2.41	1.37
การลักขโมยเปิดน้ำ	น้อย	2.31	1.40
รวม	น้อย	2.52	1.87

จากตารางที่ 4.4 ผลการศึกษาปัญหาการใช้น้ำชลประทานเพื่อการทำนา ด้านความขัดแย้งของสมาชิกผู้ใช้น้ำในพื้นที่พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ร้อยละ 2.52) ความเห็นแก่ตัวในการใช้น้ำเป็นปัญหาที่พบมากที่สุด (ร้อยละ 2.83) รองลงมาคือ การทำลายบานประตูปิดเปิดน้ำ (ร้อยละ 2.55) และการปิดกั้นทางน้ำ (ร้อยละ 2.41)

2.2 ปัญหาด้านสภาพพื้นที่และคูส่งน้ำ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ คูน้ำบางช่วงตื้นเขิน คูส่งน้ำชำรุด คูน้ำมีวัชพืชขึ้นรก คูส่งน้ำสร้างต่ำกว่าระดับพื้นที่นา คันนาไม่สามารถเก็บกักน้ำได้ เพราะรอยร้าวจากหนูหรือรูปู คูส่งน้ำคั่นน้ำไปไม่ถึงพื้นที่นา คันนาไม่สามารถเก็บกักน้ำได้เพราะถูกน้ำกัดเซาะ และคันนาไม่สามารถเก็บกักน้ำได้เพราะคันนาถูกแปลงข้างเคียงรุกล้ำพื้นที่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกรายละเอียด ดังตารางที่ 4.5

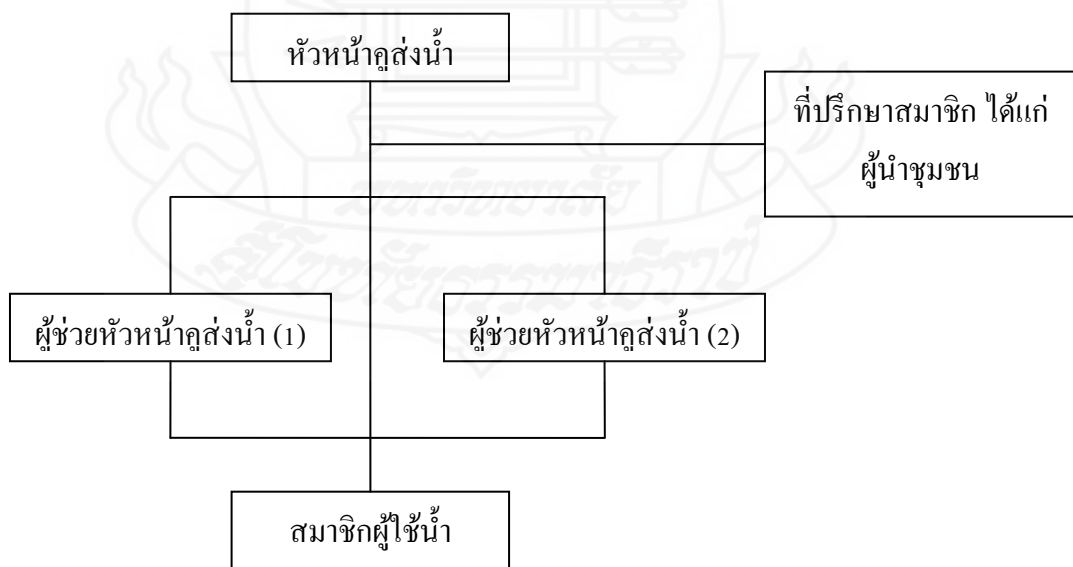
ตารางที่ 4.5 ปัญหาการใช้น้ำชลประทานเพื่อการทำนา ด้านสภาพพื้นที่และคูส่งน้ำ

ปัญหาด้านสภาพพื้นที่และคูส่งน้ำ	ระดับปัญหา	$\bar{X}$	S.D.
คูน้ำบางช่วงตื้นเขิน	ปานกลาง	2.90	1.20
คูส่งน้ำชำรุด	ปานกลาง	2.90	1.12
คูน้ำมีวัชพืชขึ้นรก	ปานกลาง	2.88	1.16
คูส่งน้ำสร้างต่ำกว่าระดับพื้นที่นา	ปานกลาง	2.73	1.37
คันนาไม่สามารถเก็บกักน้ำได้เพราะรอยร้าวจากหนูหรือรูปู	น้อย	2.03	1.69
คูส่งน้ำคั่นน้ำไปไม่ถึงพื้นที่นา	น้อย	1.96	1.72
คันนาไม่สามารถเก็บกักน้ำได้เพราะถูกน้ำกัดเซาะ	น้อยมาก	1.13	1.57
คันนาไม่สามารถเก็บกักน้ำได้เพราะคันนาถูกแปลงข้างเคียงรุกล้ำพื้นที่	ไม่มีปัญหา	0.87	1.56
รวม	ปานกลาง	2.17	1.42

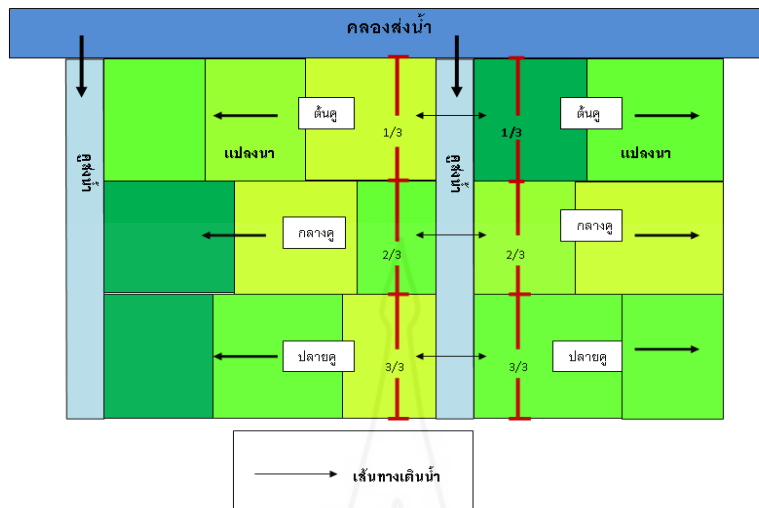
จากตารางที่ 4.5 ผลการศึกษาปัญหาการใช้น้ำชลประทานเพื่อการทำนา ด้านสภาพพื้นที่และคูส่งน้ำของผู้ใช้น้ำในพื้นที่ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 2.17) คูน้ำบางช่วงตื้นเขินและคูส่งน้ำชำรุดเป็นปัญหาที่พบมากที่สุด (ร้อยละ 2.90) รองลงมาคือ คูน้ำมีวัชพืชขึ้นรก (ร้อยละ 2.88) และคูส่งน้ำสร้างต่ำกว่าระดับพื้นที่นา (ร้อยละ 2.73)

2.3 ความคิดเห็นของผู้นำชุมชนที่มีต่อการใช้น้ำและปัญหาการใช้น้ำของชาวนาในพื้นที่

จากการศึกษาพบว่า ด้านการจัดการน้ำเพื่อการทำนาในพื้นที่ตำบลคอนเจดีย์ได้มีการรวมตัวจัดตั้งกลุ่มสมาชิกผู้ใช้น้ำ โดยคัดเลือกหัวหน้าและผู้ช่วยหัวหน้าคูส่งน้ำเป็นตัวแทนของสมาชิกผู้ใช้น้ำในแต่ละสายของคูส่งน้ำ ดังภาพที่ 4.1 เพื่อทำหน้าที่ในการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดสรรน้ำของฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 ภายใต้การดูแลของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพนมทวน ซึ่งทำหน้าที่ในการดูแลระบบส่งน้ำ คอยกำหนดระยะเวลาในการเปิดปิดน้ำตลอดฤดูกาลทำนา แต่ไม่มีแผนการจัดการน้ำที่เป็นระบบ มีแต่ธรรมเนียมปฏิบัติ คือเมื่อถึงฤดูกาลทำนาชลประทานจะเริ่มปล่อยน้ำลงสู่คลองส่งน้ำ ชาวนาที่มีนาตั้งอยู่บริเวณต้นคูส่งน้ำจะได้รับน้ำก่อนและเริ่มดำเนินกิจกรรมการเพาะปลูกก่อนนาที่อยู่บริเวณกลางคูและปลายคูส่งน้ำตามลำดับ ดังภาพที่ 4.2 และชาวนาใช้น้ำอย่างอิสระเสรี หวังเพียงเพื่อต้องการให้การดำเนินกิจกรรมการทำนาสำเร็จลุล่วงไป รวมถึงการปกป้องความเสียหายที่จะเกิดกับผลผลิตของตนเองโดยไม่สนใจแปลงนาข้างเคียง ซึ่งหากอยู่ในภาวะที่ปริมาณน้ำมีอย่างจำกัดด้วยแล้ว ประกอบกับการเจริญเติบโตของข้าวในแต่ละช่วงระยะเวลามีความต้องการน้ำไม่เท่ากัน จึงเกิดปัญหาการทำลายบานประตูปิดเปิดน้ำ การแย่งชิงน้ำและการละเมิดสิทธิการใช้น้ำชลประทานตามมา นอกเหนือจากนั้นชาวนาตำบลคอนเจดีย์ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับสภาพพื้นที่และคูคลองส่งน้ำ เช่น คูน้ำบางช่วงตื้นเขิน คูส่งน้ำชำรุด คูน้ำมีวัชพืชขึ้นรก และคูส่งน้ำสร้างต่ำกว่าระดับพื้นที่นา

ภาพที่ 4.1 โครงสร้างการบริหารน้ำของกลุ่มชาวนาในพื้นที่ตำบลคอนเจดีย์

ภาพที่ 4.2 แผนผังแสดงตำแหน่งแปลงนาที่ได้รับน้ำจากคูส่งน้ำ

ตอนที่ 3 ผลกระทบและพฤติกรรมการใช้น้ำชลประทานเพื่อการทำนา ของชาวนา ในพื้นที่ ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

3.1 ความคิดเห็นของชาวนาด้านผลกระทบและพฤติกรรมการใช้น้ำชลประทานเพื่อ การทำนา

3.1.1 ผลกระทบการใช้น้ำชลประทานเพื่อการทำนา

จากการใช้น้ำและปัญหาการใช้น้ำของชาวนาตำบลดอนเจดีย์ดังที่กล่าว
ข้างต้นก่อให้เกิดผลกระทบตามมาดังนี้

ตารางที่ 4.6 ผลกระทบการใช้น้ำชลประทานเพื่อการทำนา

ปัญหาการใช้น้ำ	ผลกระทบ
1. ปริมาณน้ำที่ได้รับไม่เพียงพอ	- ข้าวชะงักการเจริญเติบโต - ผลผลิตเสียหายหรือปริมาณลดลง - ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น
2. ความต้องการน้ำในช่วงระยะเวลาปลูกข้าวไม่พร้อมกัน (ทำนาไม่พร้อมกัน)	- พฤติกรรมการแย่งชิงน้ำ - พฤติกรรมการละเมิดสิทธิการใช้น้ำ - พฤติกรรมการทำลายประตูเปิดปิดน้ำ - เกิดการระบาดของศัตรูข้าว - ระยะเวลาการเก็บเกี่ยวข้าวไม่พร้อมกันทำให้เครื่องจักรกลลงสู่แปลงนายากลำบากและสิ้นเปลืองเวลา
3. ปัญหาสภาพพื้นที่และคูคลองส่งน้ำ (คูน้ำบางช่วงตื้นเขิน คูส่งน้ำชำรุด คูน้ำมีวัชพืชขึ้นรก และคูส่งน้ำสร้างต่ำกว่าระดับพื้นที่นา)	- ปริมาณน้ำที่ได้รับลดลง - สูญเสียน้ำโดยเปล่าประโยชน์ - ประสิทธิภาพการส่งจ่ายน้ำลดลง

3.1.2 พฤติกรรมการใช้น้ำชลประทานเพื่อการทำนา

จากการศึกษาพฤติกรรมการใช้น้ำชลประทานเพื่อการทำนาหว่านน้ำตามของชาวนาในพื้นที่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกรายละเอียด ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 พฤติกรรมการใช้น้ำชลประทาน

n = 278		
พฤติกรรมการใช้น้ำชลประทาน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. ชาวนาต้องเผื่อต้งเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการไถเตรียมแปลงเพราะไม่มีเวลาเพียงพอในการหมักต้งเนื่องจากแปลงนาข้างเคียงรอรับน้ำอยู่	247	88.8

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n = 278

พฤติกรรมการใช้น้ำชลประทาน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
2. เมื่อชลประทานปล่อยน้ำมาถึงนา ชาวนาจะรีบทำการไถเตรียมแปลงทันที(น้ำถึงก่อนทำก่อน) เนื่องจากเข่าจ้าวรอไว้แล้ว	93	33.5
3. เมื่อถึงระยะที่ข้าวต้องการน้ำในการหล่อเลี้ยงต้น ชาวนาจะเปิดน้ำจากคูส่งน้ำให้ไหลเข้าแปลงนาของตนเองตลอดเวลา	94	33.8
4. สาเหตุที่ชาวนาต้องเปิดน้ำจากคูส่งน้ำเข้าแปลงนาตนเองตลอดเวลาเพื่อกักตุนน้ำไว้ใช้เพราะไม่รู้ว่าน้ำจะถูกปิดเมื่อไร	136	48.9
5. เมื่อถึงระยะใส่ปุ๋ยชาวนาจะปิดคันกั้นน้ำและอุดรอยรั่วรอบคันนา เพราะกลัวว่าปุ๋ยที่ตนเองใส่จะละลายน้ำไหลไปสู่แปลงนาข้างเคียง	220	79.1
6. ชาวนาจะไม่ยอมให้น้ำไหลผ่านไปสู่แปลงนาข้างเคียงหากตรงกับช่วงระยะที่ตนเองใส่ปุ๋ย	197	70.9
7. หลังจากใส่ปุ๋ยนาของตนเอง มักประสบปัญหาแปลงนาข้างเคียงแอบขโมยเปิดน้ำให้ผ่านไปสู่แปลงนาของพวกเขา	162	58.3
8. ชาวนาเสียเวลาส่วนใหญ่ไปกับการเปิดปิดน้ำตลอดฤดูกาลปลูกข้าว	158	56.8

จากตารางที่ 4.7 ผลการศึกษาผลกระทบจากปัญหาการใช้น้ำชลประทานเพื่อการทำนา ด้านพฤติกรรมการใช้น้ำชลประทานของชาวนาในพื้นที่ฯ พบว่า ชาวนาในพื้นที่ฯ ส่วนใหญ่ต้องเผื่อต้งเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการไถเตรียมแปลง เพราะไม่มีเวลาเพียงพอในการหมักต้งเนื่องจากแปลงนาข้างเคียงรอรับน้ำอยู่ (ร้อยละ 88.8) รองลงมาคือ เมื่อถึงระยะใส่ปุ๋ยชาวนาจะปิดคันกั้นน้ำและอุดรอยรั่วรอบคันนาเพราะกลัวปุ๋ยจะละลายน้ำไหลไปนาข้างเคียง (ร้อยละ 79.1) และชาวนาจะไม่ยอมให้น้ำไหลผ่านสู่แปลงนาข้างเคียงหากตรงกับช่วงระยะที่ใส่ปุ๋ย (ร้อยละ 70.9)

3.2 ความคิดเห็นของผู้นำชุมชนที่มีต่อผลกระทบจากปัญหาการใช้น้ำชลประทานเพื่อการทำนา

3.2.1 ผลกระทบการใช้น้ำชลประทานด้านบวก

การที่มีระบบชลประทานเข้ามา เป็นการช่วยลดความเสี่ยงหรือความเสียหายที่จะเกิดกับผลผลิตของชาวนา และที่สำคัญเป็นการเพิ่มโอกาสและประสิทธิภาพการผลิตข้าวของ

ชาวนา สอดรับกับระบบการทำนาของชาวนาดำบลดอนเจดีย์ โดยในรอบ 1 ปี สามารถทำนาได้ 2 ครั้ง ครั้งแรกในช่วงระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมิถุนายน และครั้งที่ 2 ในช่วงระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือน ธันวาคม ส่งผลให้ปริมาณผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้น ทำให้ชาวนามีรายได้และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

3.2.2 ผลกระทบการใช้น้ำชลประทานด้านลบ

จากพฤติกรรมการใช้น้ำชลประทานอย่างอิสระเสรีของชาวนาแต่ละสายคูส่งน้ำในพื้นที่ตำบลดอนเจดีย์ ส่งผลกระทบให้กิจกรรมการเพาะปลูกข้าวในแต่ละสายคูส่งน้ำไม่พร้อมกัน โดยเฉพาะพื้นที่ที่อยู่ปลายคูส่งน้ำจะเป็นพื้นที่ ที่ได้รับน้ำเพื่อการทำนาล่าช้าและประสบปัญหาได้รับน้ำไม่เพียงพอมากที่สุด หากนับรวมปัญหาด้านสภาพพื้นที่คูส่งน้ำอันได้แก่ ปัญหาเรื่องคูส่งน้ำตื้นเขิน ชำรุด มีวัชพืชขึ้นรก คูส่งน้ำสร้างต่ำกว่าระดับพื้นที่นา และอีกหลากหลายปัญหาซึ่งล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อการใช้งานน้ำเพื่อการทำนาทั้งสิ้น ชาวนาในพื้นที่ประสบและอยู่กับปัญหาเหล่านี้จนเกิดเป็นความเคยชิน

จากสภาพปัญหาการใช้น้ำดังกล่าวจึงส่งผลกระทบต่อชาวนาในพื้นที่ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้น้ำชลประทาน เพื่อการทำนาหว่านน้ำตม เริ่มตั้งแต่ก่อนที่ชลประทานจะปล่อยน้ำชาวนาในพื้นที่จะต้องเฝ้าต่อซัง เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการไถเตรียมแปลง ถึงแม้จะทราบว่าการเฝ้าต่อซังเป็นการสร้างมลพิษในอากาศ ซึ่งเป็นต้นเหตุให้เกิดภาวะโลกร้อน และการหมักต่อซังจะช่วยคืนความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดินก็ตาม แต่ชาวนาจำเป็นต้องปฏิบัติ เพราะไม่มีเวลาเพียงพอที่จะหมักต่อซังเนื่องจากแปลงนาข้างเคียงรอรับน้ำอยู่ เมื่อถึงเวลาที่ชลประทานปล่อยน้ำมาถึงนาของตนเอง ชาวนาจะรีบไถเตรียมแปลงพร้อมกับการแช่เมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อรอการหว่านในแปลงทันที โดยถือธรรมเนียมปฏิบัติที่ว่าน้ำถึงก่อนทำก่อน โดยทั่วไปการทำนาหว่านน้ำตมเมื่อหว่านข้าวแล้วชาวนาจะต้องผันน้ำออกจากนาให้แห้งเพื่อให้เมล็ดข้าวงอกใช้เวลา 7-10 วัน จึงจะผันน้ำเข้านาอีกครั้ง หากเป็นเช่นนี้ผลกระทบที่ตามมาคือความต้องการน้ำในแต่ละช่วงการเจริญเติบโตของข้าวย่อมมีไม่เท่ากัน จึงก่อให้เกิดการลักขโมยเปิดปิดน้ำ การทำลายบานประตูเปิดปิดน้ำ หรือการปิดกั้นทางน้ำ ประเด็นการใส่ปุ๋ยก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวนาต้องปิดกั้นก้นน้ำและอุดรอยรั่วจากฐานุหรือรูปรอบคันนา เพราะกลัวว่าปุ๋ยที่ใส่ในแปลงนาของตนเองจะละลายน้ำไหลไปสู่แปลงนาข้างเคียงเมื่อเป็นเช่นนี้ชาวนาส่วนใหญ่จึงเสียเวลาไปกับการเฝ้าระวังเปิดปิดน้ำตลอดฤดูกาลทำนา พฤติกรรมดังกล่าวล้วนแล้วแต่เป็นจุดเริ่มต้นความขัดแย้งและความเห็นแก่ตัวของชาวนาผู้ใช้น้ำชลประทานเพียงเพื่อต้องการปกป้องและรักษาผลประโยชน์ของตนเอง

ตอนที่ 4 ประโยชน์ ข้อเสนอแนะและแนวทางการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการทำนา หว่านน้ำตามของชาวนาในพื้นที่ชลประทาน ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

4.1 ความคิดเห็นของชาวนา ประโยชน์ ข้อเสนอแนะและแนวทางการจัดการน้ำชลประทาน เพื่อการทำนา

การศึกษาประโยชน์ ข้อเสนอแนะและแนวทางการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการทำนาหว่านน้ำตามของชาวนาและผู้นำชุมชนในพื้นที่ ประกอบไปด้วย ระดับความคิดเห็นของชาวนาเกี่ยวกับวิธีการและเครื่องมือในการจัดการน้ำเพื่อการทำนาในพื้นที่ ประโยชน์ที่คิดว่าจะได้รับการจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มชาวนาและกลุ่มผู้นำชุมชนในการจัดการน้ำเพื่อการทำนาในพื้นที่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

4.1.1 ประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วย ระดับความคิดเห็นของชาวนาเกี่ยวกับประโยชน์ที่คิดว่าจะได้รับการจัดการทรัพยากรน้ำ ได้แก่ ประโยชน์ต่อครอบครัวและอาชีพ ประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม ประโยชน์ต่อชุมชนและหมู่บ้าน และประโยชน์โดยรวม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกรายละเอียด ดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ประโยชน์ที่คิดว่าจะได้รับการจัดการทรัพยากรน้ำ

ประโยชน์ที่คิดว่าจะได้รับ จากการจัดการทรัพยากรน้ำ	ระดับ ความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.
ประโยชน์ต่อครอบครัวและอาชีพ	มาก	3.99	1.03
ประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม	มาก	3.98	2.07
ประโยชน์ต่อชุมชนและหมู่บ้าน	มาก	3.93	1.09
ประโยชน์โดยรวม	มาก	3.89	1.13
รวม	มาก	3.95	1.33

จากตารางที่ 4.8 ผลการศึกษาประโยชน์ที่คิดว่าจะได้รับการจัดการทรัพยากรน้ำของชาวนาในพื้นที่ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 3.95) และเมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า อยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยมีความคิดเห็นในระดับมาก 3 ประเด็นแรกได้แก่

ประโยชน์ต่อครอบครัวและอาชีพ เป็นประโยชน์ที่คิดว่าจะได้รับจากการจัดการทรัพยากรน้ำมากที่สุด (ร้อยละ 3.99) รองลงมาคือ ประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 3.98) และประโยชน์ต่อชุมชนและหมู่บ้าน (ร้อยละ 3.93)

4.1.2 ระดับความคิดเห็นของชาวนาเกี่ยวกับวิธีการและเครื่องมือในการจัดการน้ำ
เพื่อการทำนาในพื้นที่ ประกอบด้วย ระดับความคิดเห็นของชาวนาที่ต้องการให้มีฐานข้อมูลทรัพยากรน้ำ มีการจัดตั้งองค์กรจัดการทรัพยากรน้ำ มีแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มีการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ปฏิบัติตามการจัดการทรัพยากรน้ำ มีการกำหนดข้อตกลง กฎกติกา กฎระเบียบ ในการจัดการทรัพยากรน้ำ มีการเลือกตัวแทนจากเกษตรกรเพื่อมาประสานในการจัดการทรัพยากรน้ำ มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการทรัพยากรน้ำ และมีการตั้งกองทุนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกรายละเอียด ดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ระดับความคิดเห็นของชาวนาเกี่ยวกับวิธีการและเครื่องมือในการจัดการน้ำ
 เพื่อการทำนาในพื้นที่

n= 278

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการ และเครื่องมือในการจัดการน้ำเพื่อการทำนาในพื้นที่	ระดับ ความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.
มีฐานข้อมูลทรัพยากรน้ำในพื้นที่	มาก	1.03	3.98
มีการจัดตั้งองค์กรจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่	มาก	1.09	3.90
มีแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่	มาก	0.98	3.85
มีการกำหนดข้อตกลง กฎกติกา กฎระเบียบ ในการจัดการ ทรัพยากรน้ำในพื้นที่	มาก	3.78	1.05
มีการเลือกตัวแทนจากเกษตรกรเพื่อมาประสานในการ จัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่	มาก	3.70	1.10
มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการทรัพยากรน้ำ ในพื้นที่	มาก	3.70	1.05
มีการตั้งกองทุนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่	มาก	3.20	1.62
รวม	มาก	3.73	1.12

จากตารางที่ 4.9 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของชาวนาเกี่ยวกับวิธีการและเครื่องมือในการจัดการน้ำเพื่อการทำนาในพื้นที่ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 3.73) และเมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า อยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยมีความคิดเห็นในระดับมาก 3 ประเด็นแรกได้แก่ ชาวนาต้องการให้มีฐานข้อมูลทรัพยากรน้ำในพื้นที่ที่มีความเห็นด้วยมากที่สุด (ร้อยละ 3.98) รองลงมา คือต้องการให้มีการจัดตั้งองค์กรจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ (ร้อยละ 3.90) และต้องการให้มีแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ (ร้อยละ 3.85)

4.1.3 ข้อเสนอแนะและแนวทางการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการทำนาหว่าน

น้ำดื่มของชาวนาในพื้นที่ชลประทาน ตำบลอนเจดีย์ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำด้วยกัน ข้อเสนอแนะต่อผู้นำชุมชน/องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบการส่งน้ำ และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านการจัดการน้ำ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

1) ข้อเสนอแนะและแนวทางการจัดการน้ำชลประทานของชาวนา มีดังนี้

(1) ประโยชน์ที่คิดว่าจะได้รับจากการจัดการทรัพยากรน้ำ

จากการศึกษาพบว่า ชาวนาในพื้นที่ส่วนใหญ่คิดว่าการจัดการทรัพยากรน้ำจะก่อให้เกิดประโยชน์โดยรวมต่อครอบครัว อาชีพ สิ่งแวดล้อม และชุมชน

(2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการและเครื่องมือในการจัดการน้ำเพื่อการทำนาในพื้นที่

จากการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการและเครื่องมือในการจัดการน้ำเพื่อการทำนาในพื้นที่ พบว่าชาวนาในพื้นที่ ส่วนใหญ่ต้องการให้มีฐานข้อมูลทรัพยากรน้ำในพื้นที่ รองลงมาคือ มีการจัดตั้งองค์กรจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ และมีแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่

(3) ข้อเสนอแนะและแนวทางการจัดการน้ำชลประทานของชาวนา

ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำด้วยกัน พบว่า ชาวนาในพื้นที่ ต้องการให้ชาวนาดูแลกันเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้น้ำเพื่อการทำนา จากเดิมที่ใช้วิธีการเมื่อน้ำถึงนา ไคร่ก่อนคนนั้นทำก่อน มาเป็นการบริหารจัดการน้ำรูปแบบใหม่โดยการเปิดน้ำเข้านาจากนาพื้นที่ต้นน้ำสู่พื้นที่ปลายน้ำให้ครอบคลุมพื้นที่นาในรัศมีของคูส่งน้ำแต่ละสาย จากนั้นให้เริ่มทยอยทำนาพร้อมเพรียงกัน เป็นการจัดการน้ำที่คุ้มค่าส่งผลให้ลดปัญหาเรื่องความขัดแย้งในการใช้น้ำและลดปัญหาเรื่องศัตรูพืชได้มาก

ข้อเสนอแนะต่อผู้นำชุมชน/องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ชาวนาในพื้นที่ต้องการให้ผู้นำชุมชนตลอดจนผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยหางบประมาณ

มาปรับปรุง บำรุงซ่อมแซมระบบการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ให้ดีและมีความพร้อมเช่น คู คลอง
ส่งน้ำ ประตูปิดเปิดน้ำ ตลอดจนการขุดลอกคูคลองส่งน้ำไม่ให้ตื้นเขิน และอยากให้ผู้บริหารท้องถิ่น
หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ช่วยกันวางแผนการบริหารจัดการน้ำให้เป็นรูปแบบ
และให้เห็นเป็นรูปธรรมเพื่อยึดเป็นแนวทางการปฏิบัติต่อไป

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบการส่งน้ำ พบว่า ชาวนาในพื้นที่ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดสรรน้ำอย่างมีระบบแบบแผนและให้เพียงพอต่อความ
ต้องการของผู้ใช้น้ำ

ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการน้ำ พบว่า ชาวนาในพื้นที่ ต้องการ
ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารท้องถิ่น เจ้าหน้าที่กรมชลประทาน
ผู้นำท้องถิ่น และสมาชิกผู้ใช้น้ำ มาปรึกษาหารือเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำโดยกำหนดให้มี
แผนการจัดการน้ำเพื่อการทำอย่างมีระบบ มีกฎระเบียบข้อตกลงเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ
เพื่อการทำนาในพื้นที่ให้เห็นเป็นรูปธรรม เพื่อยึดถือและปฏิบัติต่อไป

2) ข้อเสนอแนะและแนวทางการจัดการน้ำชลประทานของผู้นำชุมชน

จากการศึกษาพบว่าผู้นำชุมชนมีข้อเสนอแนะให้ชาวนารักษากฎระเบียบ
กติกาในการใช้น้ำร่วมกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ลดความเห็นแก่ตัวในการใช้น้ำ ช่วยกันทะนุบำรุง
รักษาคลองส่งน้ำ และอาคารปิดเปิดน้ำให้มีสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ ในส่วนของหน่วยงานและ
เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้นำชุมชน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่สำนักงานชลประทาน
เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตร และกลุ่มชาวนาผู้ใช้น้ำ จะต้องร่วมกันวางแผนและกำหนดแนวทางใน
การบริหารจัดการน้ำเพื่อการทำนาในท้องถิ่นเพื่อจัดตั้งงบประมาณขององค์กรหรือเสนอขอรับการ
สนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง